Nr 20

Skatteutskottets betänkande i anledning av motioner om avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolagsvinster, m. m.

Motionerna

I detta betänkande behandlas motionerna

1972:300 av herr Brundin m. fl. (m) vari hemställs
att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att den år 1970 tillsatta företagsskatteberedningen får i uppdrag att utreda frågan om en avveckling av dubbelbeskattningen av svenska aktiebolags och svenska ekonomiska föreningars vinster efter de riktlinjer som framförts i motionen;

1972:308 av herr Söderström m. fl. (m) vari hemställs
att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att förslag om indexreglering av ingångsvärde m. m. vid beräkning av utskiftningsskatt snarast föreläggs riksdagen.

Gällande bestämmelser m. m.

Aktiebolag och ekonomiska föreningar

Aktiebolag och ekonomiska föreningar får som regel inte göra avdrag för belopp som utdelas till delägarna, vilket innebär att fonderad och utdelad vinst i princip skall beskattas efter samma grunder. Även delägarna beskattas för vinsten, i den mån vinstmedlen utdelas. Från denna s. k. dubbelbeskattning, som tillkommit på grund av att ifrågavarande inkomster ansetts ha större skattekraft än andra (SOU 1946:79 s. 168 m. hänv.), har vissa undantag skett. För att undvika kedjebeskattning är aktiebolag och ekonomiska föreningar i stor utsträckning frikallade från beskattning för inkomst av utdelning. Av intresse i förevarande sammanhang är särskilt den s. k. Annell-lagstiftningen som innehåller vissa bestämmelser om bl. a. avdrag för utdelning på nyemitterade aktier. Vidare har kooperativa föreningar viss rätt till avdrag för utdelning (återbäring) till sina medlemmar.

Annell-lagstiftningen, som genomfördes som ett provisorium 1960 i syfte att underlätta aktiebolagens kapitalanskaffning (prop. 1960:162, BeU 79), fick permanent karaktär 1967. Lagstiftningen innebär bl. a. att avdrag medges med 5 % av vad som inbetalats för nyemitterade aktier före beskattningsårets utgång, och avdrag får åtnjutas under sammanlagt 10 år. Avdraget kan förskjutas inom en 15-årsperiod. Vissa undantag gäller från denna avdragsrätt, bl. a. om bolaget utskiftat tillgångar till

delägarna.

För emissioner som gjorts under tiden den 1 januari 1961 – den 30 juni 1966 gäller fortfarande den provisoriska lagstiftningen. Avdragsrätten är här begränsad till 4 % och 6 år.

Utskiftningsskatt

För sådana bolagsvinster, som inte delas ut utan fonderas, har lagstiftningen uppställt särskilda regler för att göra dubbelbeskattningen effektiv. Som ett led i dessa regler ingår förordningen (1927:321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar. Aktiebolag som utskiftar tillgångar skall sålunda erlägga skatt till staten med 40 % av utskiftat belopp i den mån detta inte är att anse som återbäring av tillskjutet belopp. Med tillskjutet belopp avses bl. a. bolags ingångsvärde, dvs. vad delägarna tillskjutit i pengar eller annat för bolagets bildande med tillägg av vad som under bolagets bestånd tillskjutits av delägarna.

Utskiftningsskatt skall emellertid inte erläggas då aktiebolag genom fusion enligt 174 § 1 mom. aktiebolagslagen upplöses och uppgår i annat bolag. Detta gäller om moderbolaget alltsedan 1940 eller, om koncernförhållandet uppstått senare, alltsedan den dag, då dotterbolaget började bedriva verksamhet av något slag, ägt mer än 90 % av aktiekapitalet. Om detta inte är fallet får riksskatteverket under vissa förutsättningar medge att utskiftningsskatteskulden övertas av moderbolaget, nämligen om syftet med fusionen varit att vinna en mera ändamålsenlig organisation och erläggandet av utskiftningsskatten kan anses utgöra ett väsentligt hinder för fusionen. – Dispens från skyldighet att erlägga utskiftningsskatt medges i första hand vid fusion mellan två rörelsedrivande bolag men kan numera medges även vid fusion mellan rörelsedrivande moderbolag och fastighetsägande dotterbolag (prop. 1970:170, BeU 65). Utskiftningsskatt skall i princip alltid erläggas om dotterbolaget driver penningrörelse eller yrkesmässig handel med fastigheter. Vid fusion mellan bankaktiebolag kan dock Kungl. Maj:t medge befrielse (prop. 1971:166, SkU 72).

En indexreglering av ingångsvärde förekommer vid beskattningen av realisationsvinst vid fastighetsförsäljning (SFS 1967:748). Bestämmelserna härom innebär att inköpspriset för fastigheten eller det på visst sätt beräknade ingångsvärdet för denna liksom årliga förbättringskostnader, vilka överstigit 3 000 kr., uppräknas vid vinstberäkningen med ledning av en av riksskatteverket årligen fastställd indexserie, grundad på konsumentprisindex och levnadskostnadsindex med år 1914 som basår.

Frågornas tidigare behandling

Bevillningsutskottet och skatteutskottet har vid upprepade tillfällen haft att ta ställning till de i motionerna behandlade frågorna. Vid 1971 års riksdag framhöll skatteutskottet (SkU 1971:15) att bevillningsutskottet tidigare år inte varit berett att utan omprövning av företagsbeskatt-

ningen i dess helhet ta ställning till frågan om en avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar. Av företagsskatteberedningens (Fi 1970:77) direktiv framgick vidare, att beredningen skulle göra en genomgripande översyn av företagsbeskattningen i dess helhet och från olika synpunkter pröva beskattningens höjd och allmänna utformning. Med hänsyn härtill fann skatteutskottet inte skäl frånträda bevillningsutskottets av riksdagen godkända ståndpunktstagande i denna fråga.

Beträffande utskiftningsskatten åberopade skatteutskottet (SkU 1971:14) att bevillningsutskottet – som senast 1969 avstyrkt bifall till motsvarande yrkande – framhållit att en indexmetod för beräkning av utskiftningsskatt var ägnad att motverka skattens syfte och att de regler om indexreglering som gäller för realisationsvinstbeskattningen motiverats med speciella hänsynstaganden. Efter bevillningsutskottets ställningstagande hade genom ett riksdagsuttalande 1970 tillkommit att möjligheterna till dispens från erläggande av utskiftningsskatt vid fusioner utvidgats från i första hand fusioner mellan rörelsedrivande bolag till fusioner även mellan rörelsedrivande moderbolag och fastighetsägande dotterbolag. Härtill kom att utskiftningsskatten omfattades av företagsskatteberedningens (Fi 1970:77) utredningsuppdrag och att en särskild utredning (Fi 1970:79) tillkallats för att se över realisationsvinstbeskattningen. Utskottet avstyrkte därför en indexreglering av utskiftningsskatten.

De nämnda utredningarna väntas pågå hela året.

Utskottet

Aktiebolag och ekonomiska föreningar får i princip inte avdrag vid inkomstberäkningen för utdelning till delägarna, och den utdelade vinsten beskattas även hos mottagarna. Från denna s. k. dubbelbeskattning gäller vissa undantag. Bl. a. medges avdrag för utdelning på nyemitterade aktier med 5 % om året under en tioårsperiod, och kooperativa föreningar får avdrag för återbäring till medlemmarna. Vidare är aktiebolag i stor utsträckning frikallade från beskattning för utdelning på aktier. För att göra dubbelbeskattningen effektiv skall aktiebolag, som utskiftar tillgångar till delägarna, erlägga utskiftningsskatt med 40 % av det utskiftade beloppet, i den mån detta överstiger det tillskjutna aktiekapitalet (ingångsvärdet). Även beträffande utskiftningsskatten finns undantag, nämligen vid fusioner. Om moderbolaget sedan 1940 eller – om koncernförhållandet uppstått senare – alltsedan dotterbolaget började bedriva verksamhet ägt mer än 90 % av aktiekapitalet, skall utskiftningsskatt inte utgå. I andra fall får riksskatteverket eller Kungl. Maj:t under vissa förutsättningar medge dispens från utskiftningsskatten.

I de förevarande motionerna återkommer motionärerna till två frågor, som prövats av riksdagen åtskilliga gånger. Utredningsyrkandet i motionen 1972:300 syftar till att den dubbelbeskattning av aktiebolags och

ekonomiska föreningars vinster, som fortfarande kvarstår, skall avvecklas, och i motionen 1972:308 yrkas att ingångsvärdet vid beräkning av utskiftningsskatt snarast skall indexregleras.

När motsvarande motionsyrkanden prövades av 1971 års riksdag framhöll skatteutskottet – liksom bevillningsutskottet tidigare år – att ställning inte borde tas till frågan om en avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar utan en samtidig omprövning av företagsbeskattningen i dess helhet, och att en indexmetod för utskiftningsskatten skulle motverka skattens syfte. Eftersom dessa frågor ingick i företagsskatteberedningens (Fi 1970:77) utredningsuppdrag avstyrkte skatteutskottet motionerna.

I de nu förevarande motionerna åberopas inga nya omständigheter som föranleder ändrad ståndpunkt från utskottets sida. Utskottet avstyrker därför motionerna.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår

1. motionen 1972:300,
2. motionen 1972:308.

Stockholm den 13 april 1972

På skatteutskottets vägnar

ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Magnusson i Borås (m), Eriksson i Bäckmora (c), Engkvist* (s), fru Holmqvist (s), herrar Kristenson (s), Wärnberg (s), Larsson i Umeå (fp), Carlstein (s), Sundkvist (c), Wikner (s), Levin* (fp), Björk i Gävle (c), Söderström (m) och fru Normark (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herrar Magnusson i Borås (m) och Söderström (m) som – under åberopande av innehållet i motionerna 1972:300 och 1972:308 – ansett att utskottet bort hemställa

"att riksdagen i anledning av motionerna 1972:300 och 1972:308 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att företagsskatteberedningen (Fi 1970:77) får i uppdrag att med förtur lägga fram förslag om

1. avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolags och ekonomiska föreningars vinster
2. indexreglering av ingångsvärde m. m. vid beräkning av utskiftningsskatt

enligt de riktlinjer som framförts i motionerna."

Göteborgs Offsettryckeri AB 72 1276 S Stockholm 1972